សន្និសីទលើកទី២ស្តីពីកសិកម្មនៅអាស៊ីរបស់ ECHO
ខេត្តឈៀងម៉ៃ ប្រទេសថៃ
ថ្ងៃទី២១-២៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩

យើងកំពុងតែមមាញឹកធ្វើការរៀបចំសន្និសិទស្តីពីកសិកម្មនៅអាស៊ីរបស់ ECHO ។ មានបញ្ជីឈ្មោះរបស់វាគ្មិនដែលត្រូវបង្ហាញអំពីប្រធានបទដែលគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ដូចជា:

- ប្រព័ន្ធប្រពលវប្បកម្មស្រូវតាមគោលការណ៍ធម្មជាតិ (ប.វ.ស)
- ផ្ទះធ្វើអំពីដី
- ថាមពល ដែលយកមកប្រើជំនួសឲ្យប្រេងឥន្ធនៈ ឬមិនប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន សំរាប់សហគមន៍ដាច់ស្រយាល
- ការធ្វើទឹកស្អាត។

បន្ថែមពីលើនេះ មានបណ្តាញរបស់ ECHO ជាច្រើនដែលបានស្នើសុំឲ្យមានការរៀបចំសិក្ខាសាលាដែលទាក់ទងទៅនឹងជំពីសផ្សេងៗគ្នានៃការអភិវឌ្ឍន៍ និងសកម្មភាពកាត់បន្ថយភាពអត់ឃ្លាន។

កន្លែងមានកំណត់ចុះឈ្មោះឥឡូវសំរាប់សន្និសិទគួរឲ្យភ្ញាក់ផ្អើលនេះ! តាមការទាក់ទងនៅខាងក្រោម "ការទាក់ទងយ៉ាងឆាប់រហ័ស" "Quick Links" (នៅលើខាងស្តាំ) សំរាប់ព័ត៌មានផ្សេងទៀត, បញ្ជីឈ្មោះ និងការចំណាយ។

ជួបគ្នាក្នុងខែកញ្ញា!

ECHO (Educational Concerns for Hunger Organization)

មកដល់អាស៊ីអាគ្នេយ៍

រៀបរាងដោយ **Stan Doerr** ប្រធាននិងជានាយកចាត់ការទូរទៅ ECHO អន្តរជាតិ

នេះគឺជាកិត្តិយសរបស់ខ្ញុំដើម្បីណែនាំឲ្យអ្នកស្គាល់ការចេញផ្សាយ ជាលើកដំបូងស្តីពី **ECHO** អាស៊ី **(EAN)** ។ **ECHO** បានកំពុងផ្តល់នូវការគាំទ្របច្ចេកទេសកសិកម្ម តំបន់ត្រូពិចដ៏ត្រឹមត្រូវ និងមានសុពលភាពអស់រយះពេលជាង ២៨ឆ្នាំមកហើយ។ បច្ចុប្បន្ននេះពួកយើងកំពុងតែ ធ្វើការជាមួយអង្គការជាង ៣០០០ ក្នុង ១៨០ប្រទេស។ នៅពេលថ្មីៗនេះដែរយើងបានយល់ច្បាស់ពីភាពចាំបាច់ដើម្បីធ្វើសកម្មភាព និងគិតគូរទៅដល់អនាគតឲ្យបានច្រើន ក្នុងគោលបំណងបញ្ជាក់ឲ្យ ដឹងច្បាស់ថាធនធានរបស់ **ECHO** គឺមានភាពងាយស្រួលដែលអាចធ្វើការជាមួយប្រជាជនក្រីក្រ នៅជុំវិញពិភពលោក។ យើងក៏ដឹងហើយថា មានរឿងជោគជ័យ ដែលមិនគួរឲ្យជឿមួយចំនួន ថាតើការរស់នៅរបស់ប្រជាជន មានភាពប្រសើរឡើងតាមវិធីបែបណា ដោយគ្រាន់តែផ្អែកលើ ការងារដែលត្រូវបានគេធ្វើនៅជុំវិញពិភពលោក ទៅលើកសិកម្មតំបន់ត្រូពិចនោះ។ ប្រសិនបើយើងអាចស្វែងរកបាននូវភាពជោគជ័យទាំងនោះមែន បន្ទាប់មកយើងក៏អាចចែករំលែក ទៅកន្លែងផ្សេងៗទៀត ដែលមិនទាន់បានអនុវត្តនី ដូច្នេះការរស់នៅមួយភាគធំរបស់ប្រជាជននឹងបានប្រសើរឡើង។

ដើម្បីបំពេញគោលដៅនេះហើយ និងមានការប្រាកដថា អ្នកអាចយកមកប្រើប្រាស់បានយ៉ាងងាយស្រួលនូវធនធានរបស់ **ECHO** តាមរយៈភាសាដែលទាក់ទងមួយចំនួននោះ។ **ECHO** បានបើកការិយាល័យថ្នាក់តំបន់មួយឡើងក្នុងខេត្តឈៀងម៉ៃ ប្រទេសថៃ ដើម្បីបំពេញសេចក្តីត្រូវការនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៏ក្នុងតំបន់ខ្លះនៃកសិកម្មតំបន់ត្រូពិច និងបច្ចេកវិជ្ជាសមរម្យមួយចំនួនទៀត។

ការិយាល័យតំបន់នេះនឹងផ្តល់នូវសេវាកម្មទាំងអស់របស់ **ECHO** រួមមានឱកាសទទួលបានការហ្វឹកហ្វឺនជាច្រើនការបង្កើនសមត្ថភាព និងភាពអង់អាច នៃក្រុមការងារអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍អន្តរជាតិ ដោយបង្កើតជាបណ្តាញដើម្បីបង្កើននូវជំនាញ និងចំណេះដឹង ឲ្យពួកគេបានផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍គ្នាទៅវិញទៅមកតាមរយៈការប្រជុំនិងការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេសមានដូចជាគ្រាប់ពូជនៃដើមឈើហូបផ្លែ, បន្លែ, និងប្រភេទនៃការដាំដើមឈើ និងដាំដំណាំកសិកម្មលើប្រភេទដីដូចគ្នានៃតំបន់ត្រូពិចដ៏មានតំលៃ។

នៅពេលការយល់ដឹងជ្រួតជ្រាបមានការកើនឡើង ច្បាប់ចេញផ្សាយ **EAN** បន្ថែម **EDN** និងត្រូវផ្តល់ឲ្យអ្នកជាមួយជំរើសផ្នែកកសិកម្ម មានសំរាយយ៉ាងក្បោះក្បាយ ដែលអ្នកអាចយកទៅអនុវត្តន៍ដើម្បីជួយបង្កើនគុណភាពជីវិត ក្នុងសហគមន៍របស់អ្នក។ ហើយយើងនឹងធ្វើការបកប្រែជាច្រើនភាសានៅលើឯកសារទាំងនោះ។

ប្រសិន **EAN** នេះជួយអ្នកពិតប្រាកដមែន សូមចែករំលែកពិសោធន៍នេះជាមួយមិត្តរបស់អ្នក ហើយឲ្យពួកគេទាក់ទង មកការិយាល័យនៅអាស៊ីតាម E-mail: echoasia@echonet.org ដើម្បីឲ្យប្រាកដថា ពួកគេទទួលបាននូវច្បាប់ចម្លងជារបស់ពួកគេហើយ។ បើសិនអ្នកមានសំនួរ ឬយោបល់សូមទាក់ទង មកនាយកតំបន់ទទួលបន្ទុក **ECHO** តំបន់អាស៊ី តាម Email: rburnette@echonet.org និង echoasia@echonet.org ។

ព្រះជាម្ចាស់ប្រសិទ្ធិពរឲ្យអ្នកក្នុងការងាររបស់អ្នក។ សេចក្តីប្រាថ្នារបស់ពួកយើង គឺត្រូវការជួយអ្នកឲ្យធ្វើនូវការងាររបស់អ្នកបានល្អដោយផ្តល់ឲ្យអ្នកនូវធនធានកសិកម្មដែលអ្នកត្រូវការចាំបាច់។

ដំណាំផ្ទីគ្រាប់ (Amaranth) មានសក្តានុពលសំរាប់ការដាំដុះនៅតំបន់ខ្ពង់រាបនៃភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ផ្អែកលើបទពិសោធន៍ទទួលបាននៅអាហ្វ្រិកភាគខាងកើត

សក្តានុពលនៃដំណាំផ្ទីគ្រាប់សំរាប់តំបន់ខ្ពង់រាបនៃភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍

តាមបទពិសោធន៍របស់ CRWRC និងដៃគូសហការនៃអង្គការ នៅអាហ្វ្រិក ភាគខាងកើត បានបង្ហាញពីដំណាំផ្ទីគ្រាប់ ដែលមានសក្តានុពលយ៉ាងល្អប្រសើរ នៅតំបន់ខ្ពង់រាប នៃភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ដំណាំផ្ទីគ្រាប់ សំបូរទៅដោយប្រូតេអ៊ីនច្រើននិងសារធាតុចិញ្ចឹមសំរាប់ទ្រទ្រង់រាងកាយមនុស្ស។ ក្នុងតំបន់ខ្លះនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ដែលបង្កបង្កើនផលស្រូវ ដាំស្រូវចំការ ការផ្គត់ផ្គង់ស្រូវមិនគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ទទួលទាន (ឧ. ក្នុងចំណោមកូនក្មេងនៅភាគខាងជើងប្រទេសឡាវ ៥០% មានការលូតលាស់មិនសូវល្អ) ។ ប្រសិនមានដំណាំផ្ទីគ្រាប់ សំរាប់បរិភោគបន្ថែមតិចតួចរាល់ថ្ងៃនោះ វានឹងជួយទ្រទ្រង់រាងកាយបានច្រើន។ ជាឧទាហរណ៍ក្នុងការសិក្សាមួយនៅប្រទេសម៉ិកស៊ិក្ វ បានរកឃើញថា យ៉ាងតិច ២០ក្រាមនៃម្សៅផ្ទីផ្តល់ឲ្យក្មេងម្នាក់ ក្នុងមួយថ្ងៃ (ប្រមាណជា ២.៥ ស្លាបព្រាបាយ) បានផ្តល់ប្រយោជន៍ដ៏សំខាន់ដល់ការលូតលាស់របស់ក្មេង។ ជាការពិតដែលថាផ្ទីគ្រាប់គឺជាដំណាំ ដែលធន់នឹងភាពរាំងស្ងួតកំរិតខ្ពស់បានសេចក្តីថា វាមានសក្តានុពលជាប្រភេទដំណា ដែលដុះលើដីទំនេរ ដែលមិនអាចមានដំណាំអ្វីផ្សេងទៀតអាចដុះលូតលាស់បាន ឬជាដំណាំបន្ទិលដែលត្រូវបានគេដាំនៅចុងរដូវភ្លៀង។ នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ទោះជាកសិករយកមកដាំបានទទួលជោគជ័យសំរាប់ការបរិភោគ ក្នុងគ្រួសារក៏ដោយ វាទាមទារនូវការបណ្តុះបណ្តាលពីវិធីសាស្ត្រនៃការដាំដុះនិងការគាំទ្រពីបុរសនិងស្ត្រីក្នុងគ្រួសារកសិករដែរ។ ដំណាំនេះត្រូវការពន្លឺថ្ងៃប្រែប្រួលតាមវគ្គលូតលាស់ (ឧ. ពេលផលាចេញផ្កាត្រូវការពន្លឺថ្ងៃខ្លី)។ កសិករ

បានយល់ដឹង និងចេះពីរបៀបចំអិនស្លឹកប៉ុន្តែខ្វះខាតនូវចំណេះដឹងពីវិធីចំអិនគ្រាប់។ ម៉្យាងទៀត ផ្ទីគ្រាប់នេះមានផលប្រយោជន៍សំខាន់គឺវាមានរស់ជាតិធម្មតាគ្រាប់តូច ហើយអាចលាយបញ្ចូល ជាមួយគ្រាប់ធញ្ញជាតិដទៃទៀតបានល្អ ជាពិសេសលាយជាមួយគ្រាប់អង្ករ។ ដូចគ្នាដែរ ស្លឹកក៏អាចបរិភោគបានដែរ ពីព្រោះស្លឹកវាអាចធ្វើជាបន្លែ ដែលជាការពេញនិយម ក្នុងការយកទៅបរិភោគ។ ទោះបីស្លឹករបស់វាមានសារធាតុចិញ្ចឹម អាចជួយទ្រទ្រង់រាងកាយបានល្អ ក៏នៅចាញ់គ្រាប់របស់វាដែរ។ គ្រាប់ផ្ទីនេះសំបូរទៅដោយសារធាតុចិញ្ចឹមដូចជា វីតាមីន, កាល់ស្យូម, ខ្លាញ់ និងប្រូតេអ៊ីន កំរិតខ្ពស់ (ប្រហែល ១២~១៦% នៃប្រូតេអ៊ីនសរុប) ជាពិសេសក្នុងគ្រាប់ផ្ទីនេះមានសារធាតុចិញ្ចឹមដ៏សំខាន់ឡេស៊ីន (Lysine) សំបូរជាងក្នុងគ្រាប់ធញ្ញជាតិផ្សេងទៀត ដែលធាតុចិញ្ចឹមទាំងនេះផ្តល់ការទ្រទ្រង់ ចំពោះរាងកាយមនុស្ស ប្រសិនយើងបរិភោគលាយ១ភាគ នៃគ្រាប់ផ្ទីជាមួយ ៣ទៅ ៥ភាគនៃ គ្រាប់ធញ្ញជាតិដទៃទៀតដែលជាអាហារសំខាន់ដូចជា អង្ករ ឬពោតនោះ។ គ្រួសារកសិករភាគច្រើនបំផុត នៅអាហ្វ្រិកភាគខាងកើត គ្រាន់តែកិនគ្រាប់ផ្ទី ជាម្សៅក្រោយមកយក វាច្របល់ជាមួយម្សៅពោត ដោយប្រើវិធីលាយតាមបរិមាណដូចខាងលើ។

(លោក Ray Heinecke ជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រខាងផ្នែកចំណីអាហារដែលបានចូលនិវត្តន៍ ហើយជាអ្នកដែលបានសិក្សាពីគ្រាប់ធញ្ញជាតិផ្ទីនេះបានពន្យល់ថា គ្រាប់ផ្ទីនេះត្រូវបានគេចូលចិត្តយកទៅលីង ហើយយកទៅលាយជាមួយគ្រាប់ធញ្ញជាតិ ដែលមានសារធាតុទ្រទ្រង់រាងកាយទាប (អង្ករ ឬពោត)។ ការលីងគ្រាប់នេះ ធ្វើឲ្យអាហារមានភាពខាប់អន្ទិល ដោយសារតែជាតិកាបូនហាយដ្រេត ទាំងអស់ត្រូវបានរលាយចូលគ្នា។ បើសិនចង់ធ្វើឲ្យអាហារនេះខាប់អន្ទិលសព្វ ដោយមិនចាំបាច់លីង គ្រាប់ផ្ទីនោះត្រូវចំណាយពេលវេលា ចំអិនយូរជាងធម្មតា ពីព្រោះគ្រាប់វាណែន ហើយតូច ហើយធ្វើឲ្យជាតិកាបូនហាយដ្រេតរលាយតិចតួច។ ប្រសិនបើការលីងគ្រាប់ផ្ទីនោះគឺមិនអាចទៅរួចទេការប្រើគ្រាប់ធម្មតា គឺស្មើរតែល្អដូចគ្នា។ ក្នុងករណីខ្លះការកិនក៏អាចបាត់បង់ចំណែកតូចៗនៃម្សៅនេះដែរ។ ដូច្នេះប្រសិនជា យើងមិនបានលីងឬកិនទេការចំអិនចាប់ពី ៣០នាទី ឬយូរជាងនេះក៏អាចធ្វើឲ្យខាប់បានដែរ។

ស្លឹកអាចត្រូវបានគេរៀបចំ សំរាប់ចំអិនទៅតាមទំលាប់ ក្នុងតំបន់។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយវិធីល្អបំផុតគួរតែដាំវាសំរាប់យកស្លឹកផ្សេង និងយកគ្រាប់ផ្សេងធ្វើដូចនេះយើងអាចចំណេញ

ដោយមិនមានការបាត់បង់ស្លឹក។ នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ពេលវេលានៃកាដាំដុះសំរាប់គ្រាប់ផ្ទីត្រូវអនុវត្តន៏ទៅតាមកត្តាមួយចំនួនដូចជា:

- ប្រភេទពូជផ្ទីគ្រាប់ពេលចេញផ្កានិងចេញគ្រាប់ត្រូវឲ្យចំពេលពន្លឺថ្ងៃខ្លី គឺឲ្យមុន ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ក្នុងតំបន់ភាគខាងជើងអេក្វាទ័រ ហើយបូករួមទាំងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ស្ទើរតែទាំងអស់ផង។ ការដាំដុះប្រភេទរុក្ខជាតិទាំងនេះ ប្រើពេល ៧៥ថ្ងៃទើបអាចប្រមូតកាត់បាន។
- រុក្ខជាតិផ្ទីគ្រាប់ដុះពន្លកល្អបំផុតលើដីដែលមានសីតុណ្ហភាពក្តៅល្មម (តំរូវការសីតុណ្ហភាពល្មមនៅពេលយប់) ហើយលូតលាស់ល្អបំផុតនៅតំបន់ ដែលមានខ្យល់ស្ងួតជាមួយនិងសំណើម ដីគ្រាប់គ្រាន់។
- កាលណា ឬសកែវដុះមក (បន្ទាប់ពីដាំ៣សប្តាហ៍) ដំណាំគឺអាចធន់នឹងភាពរាំងស្ងួតខ្លាំង
- ភ្លៀងមូសសុងនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (ឧ. អឌ្ឍគោលខាងជើង) ថយចុះក្នុងខែវិច្ឆិកា និងធ្នូ ហើយជាទូទៅបញ្ចប់វិញមិនហួសខែមករាជាមួយសីតុណ្ហភាពពេលយប់ និងថ្ងៃក៏ត្រជាក់ដែរ។

ការណែនាំចំពោះពេលវេលាដាំដុះ

គោលបំណងសំខាន់ ដើម្បីដាំដំណាំផ្ទីគ្រាប់ឲ្យដុះលូតលាស់ល្អគួរដាំមុនការបញ្ចប់នៃរដូវភ្លៀងទាំងស្រុងដោយហេតុនេះការប្រមូតកាត់នឹងធ្វើឡើងយ៉ាងតិច ២ទៅ៤សប្តាហ៏បន្ទាប់ពីរដូវភ្លៀងត្រូវបានបញ្ចប់។ ជាទូទៅនៅភាគខាងជើងនៃខ្សែអេក្វាទ័រ ការដាំដុះអាចដាំនៅពេលណាមួយក្នុងកំឡុងខែកញ្ញា ឬខែតុលា។ ចំពោះតំបន់ខ្ពង់រាបនៃភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍បើទោះជាការដាំសំរាប់ផលិតយកស្លឹករបស់វាក៏អាចដាំនៅពេលណាក៏បានឲ្យតែដីមានសំណើមគ្រាប់គ្រាន់។

ការពិនិត្យពិច័យផ្សេងទៀត

ទំហំគ្រាប់តូច ការដាំគ្រាប់ រង្វើល ញឹក និងចន្លោះជួរៈ ផ្ទីគ្រាប់ គឺមាន ទំហំតូចណាស់ នេះមានន័យថា ពេលណាកសិករដាក់គ្រាប់ដាំវាក្រាស់ឬញឹកពេកធ្វើឲ្យការដុះលូតលាស់មិនល្អ។ ដូច្នេះត្រូវដាក់គ្រាប់ដាំឲ្យរង្វើលបន្តិច ហើយធ្វើយ៉ាងណាឲ្យមានចន្លោះពីដើមមួយទៅដើមមួយ ប្រវែង ១៥សង់ទីម៉ែត្រក្នុងជួរ។ ប្រសិនដំណាំដុះញឹកច្រើនពេក ធ្វើឲ្យដើមតូចស្តើងទាំងអស់ហើយ នឹងផលិតគ្រាប់តូចបំផុត។ ចន្លោះពីជួរមួយទៅជួរមួយទៀតមានប្រវែង ៦០សង់ទីម៉ែត្រអាចធ្វើឲ្យ ដំណាំដុះលូតលាស់ល្អរឹងមាំ និងមិនលូតខ្ពស់ពេក ដែលនឹងបណ្តាលឲ្យបាក់ដើមនៅពេលមាន ខ្យល់ខ្លាំង។ ដើម្បីបន្ថយចំនួនដើមឲ្យរង្វើលទៅតាមអ្វីដែលយើងត្រូវការនោះពេលដាំត្រូវយកគ្រាប់ ពូជលាយជាមួយខ្សាច់ស្ងួត ហើយទុកចន្លោះ ១៥ សង់ទីម៉ែត្រពីដើមមួយទៅមួយ។

សត្វល្អិតចង្រៃៈ ការពិសោធន៍នៅឈៀងម៉ៃ ប្រទេសថៃបញ្ជាក់ថា សត្វល្អិត Lygus (អណ្តើកមាស) បានបំផ្លាញដំណាំផ្ទីគ្រាប់នៅពេលដែលវាចាប់ចេញផ្កា។ ទោះបីយ៉ាងណា អណ្តើកមាស នេះត្រូវបានកំចាត់ដោយប្រើថ្នាំសំលាប់សត្វល្អិត ដែលមានជាតិពុលទាបយកល្អ ប្រើថ្នាំផ្សំពីធម្មជាតិ។ ដង្កូវស៊ីរូងដើមក៏ជាបញ្ហាមួយក្នុងការបំផ្លាញដំណាំនេះខ្លះដែរ។

ការប្រើប្រាស់ដំណាំផ្ទីគ្រាប់ឲ្យបានជាប្រយោជន៍ៈ វេជ្ជបណ្ឌិត Chuckree Senthong នៅ មហាវិទ្យាល័យឈៀងម៉ៃ បានជ្រើសរើសប្រភេទពូជផ្ទីគ្រាប់ដែលស៊ាំយ៉ាងល្អ ក្នុងកំឡុងពេល ពិសោធន៍ក្នុងទសវត្សរ៏ទី ៨០។ គាត់កំពុងចាប់ផ្តើមផលិតប្រភេទពូជទាំងនេះ ដែលអាចនឹងមាន ជោគជ័យច្រើន។ ពូជនេះនឹងមានការពិសោធន៍ដោយកសិករ ហើយត្រូវបាននាំចូលពីអាហ្វ្រិក ខាងកើត។

មេរៀនពី បទពិសោធន៏របស់ CRWRC នៅអាហ្វ្រិកខាងកើត

អ្នកធ្វើការខាងអភិវឌ្ឍន៏ដែលកំពុងគិតគូរចង់លើកកំពស់ដំណាំផ្ទីគ្រាប់ឲ្យទៅជាដំណាំជាតិ ថ្មី មួយនៅអាស៊ី អាចនឹងចាប់អារម្មណ៏ ពីបទពិសោធន៏ នៃការខិតខំប្រឹងប្រែងរយៈពេល ១០ឆ្នាំ របស់ **CRWRC** នៅ អាហ្វ្រិកខាងកើត។

បទពិសោធន៏ទាំងនោះមានដូចខាងក្រោមៈ

- ជាដំណាំមួយប្រភេទ ដែលកសិករមិនធ្លាប់ស្គាល់ ហើយត្រូវការពេលវេលាច្រើនដើម្បីបង្ហាត់បង្ហាញ និងតាមដាន។ CRWRC បានសិក្សាឃើញដោយឲ្យគ្រួសារកសិករ ដែលស្ម័គ្រចិត្តធ្វើការផ្តល់យោបល់ពីជីវជាតិរបស់ធញ្ញជាតិនោះទៅដល់កសិករផ្សេងៗ គឺជាវិធីសាស្ត្រមួយ ដែលអាចជួយបានច្រើន។
- ចាប់ផ្តើមការបង្រៀនដោយឲ្យប្រជាជនភ្លក់រស់ជាតិដំណាំថ្មីនេះជាមុនសិន (ដោយលាយគ្រាប់ផ្ទីជាមួយទឹង ធញ្ញជាតិផ្សេងទៀតដូចជា អង្ករ ឬពោត ក្នុងកំរិត ១ភាគ ពីរ ១ភាគ ៤ ឬ១ភាគ៥)។ ហើយប្រសិនបើ ប្រជាជនប្រើម្សៅគ្រាប់ផ្ទីនេះ គួរបង្រៀនប្រជាជនឲ្យប្រើពី ២ ទៅ ៣ស្លាបព្រាបាយក្នុង ១ថ្ងៃ សំរាប់កុមារ និងប្រហែល ៤ស្លាបព្រាបាយក្នុង ១ថ្ងៃ សំរាប់មនុស្សពេញវ័យ។
- រៀបចំឲ្យមាន "ការធ្វើបង្ហាញពីរបៀបទទួលទាន "និងអាចជួយបង្កើនការប្រើប្រាស់ដំណាំផ្ទីគ្រាប់នៅតាមផ្ទះ។
- ការលាយផ្ទីគ្រាប់ ជាមួយនឹងអាហារប្រពៃណីជាវិធីដ៏ល្អ និងអាចបង្កើនការ ទទួលយកពីប្រជាជន។
- ចាប់ផ្តើមពីការដាំដំណាំផ្ទីគ្រាប់សំរាប់ធ្វើជាអាហារ និងសូមកុំធ្វើការសន្យាថា អ្នកនឹងផ្តល់ទីផ្សារសំរាប់លក់ដំណាំនេះទៅកាន់ពួកគេ។
- កុំធ្វើការសន្មតថា អ្នកមានពូជដែលល្អបំផុត។ ព្រោះពូជទាំងអស់ គឺមានការខុសគ្នាទៅតាមតំបន់ដាំដុះ (រស់ជាតិ និងផលិតភាពរបស់វា)។
- ជាទូទៅយុវជនដែលមានផ្ទុក HIV ប្រាប់ថាសុខភាពរបស់គេបានប្រសើរឡើងក្រោយពេលពួកគេបានទទួលទានផ្ទីគ្រាប់នេះ។ ដូចគ្នាផងដែរចំពោះក្មេង ដែលខ្វះជីវជាតិក៏បង្ហាញនូវការកើនទំងន់ក្រោយពេលពួកគេបានទទួលទានដំណាំនេះ ។
- ប្រជាជនអាចហូប និងលក់ទាំងស្លឹក និងគ្រាប់បាន។
- កសិករបានធ្វើការសាកល្បងឃើញថា ដំណាំនេះអាចធន់នឹងអាកាសធាតុរាំងស្ងួតបាន។
- បើទោះជាដំណាំពោតមិនអំណោយផលក៏កសិករនៅតំបន់អាកាសធាតុសើមស្ងួត នៅតែអាចប្រមូលផល ពីដំណាំផ្ទីគ្រាប់នេះបានដែរ។

របាយការណ៍ពីដំណាំផ្លីគ្រាប់នៅអាហ្វ្រិកខាងកើតស្តីពីអត្ថប្រយោជន៍នៃដំណាំនេះទៅលើជីវជាតិ សុខភាព និងការដាំដុះមានដូចជា

- ម្តាយរាយការណ៍ថាកូនៗរបស់គាត់មានភាពវៃឆ្លាត នៅសាលារៀនតួយ៉ាង ដូចជាពួកគេមានភាពវាងវៃច្រើនបន្ទាប់ពី ទទួលទានអាហារដែលមានជីវជាតិ។
- ការចុះទៅសង្កេតមើលជាបន្តបន្ទាប់បានបង្ហាញឲ្យឃើញថាកុមារមានស្បែកភ្លឺរលោងជាងមុនដោយទ្បែកមានភាពស្ងួតតិចតួច និងស្បែកដៃរបកក៏តិចតួចដែរ។
- កុមារអាយុក្រោម ៥ឆ្នាំមានការលូតលាស់ជាធម្មតា បន្ទាប់ពីពួកគេទទួលទានផ្លីគ្រាប់នេះរាល់ថ្ងៃ។ព្រោះតែ លទ្ធផលទទួលបានដ៏អស្ចារ្យនេះ ធ្វើឲ្យនៅក្នុងសហគមន៍គិលានុប្បដ្ឋាយិកា និងនៅតាមគ្លីនិក បានធ្វើការណែនាំដល់ស្ត្រីជាម្តាយឲ្យគាត់បញ្ចុកអាហារផ្លីគ្រាប់នេះដល់កូនៗរបស់គាត់ដែលខ្វះសារធាតុចិញ្ចឹម និងការលូតលាស់មិនគ្រប់ទំងន់
- អ្នកធ្វើការងារខាងសុខភាពនិងស្ត្រីជាម្តាយបានរៀបរាប់ប្រាប់យើងជាច្រើនលើកច្រើនសារថា ក្រោយពីបរិភោគអាហារផ្លីគ្រាប់នេះធ្វើឲ្យជំងឺខ្វះឈាមលើស្ត្រីជាម្តាយមានការថយចុះ (នៅក្នុងដំណាំនេះ មានកំរិតជាតិដែកខ្ពស់)
- យើងក៏ទទួលបានពត៌មានផងដែរពីស្ត្រីដែលជាម្តាយដែលមានការខ្វះទឹកដោះគាត់ប្រាប់ថាទឹកដោះរបស់គាត់មានការកើនឡើងគួរឲ្យកត់សំគាល់នៅពេលគាត់បានទទួលទានអាហារដែលផ្សំពីផ្លីគ្រាប់នេះ។
- ចំពោះអ្នកផ្ទុកមេរោគអេដស៍បាននិយាយថា ថ្នាំ ARV មិនបានធ្វើឲ្យឈឺចាប់ទេ។
- យើងបានឮជាច្រើនលើកច្រើនសារថា អ្នកផ្ទុកមេរោគអេដស៍ ដែលបានប្រើប្រាស់គ្រាប់ផ្លីនេះអាចបង្កើនន្ទូវចំនួន CD-4 រហូតដល់ទៅរាប់រយ។ ពួកគេអាចចាប់ផ្តើមប្រើប្រាស់ថ្នាំ ARV បន្ទាប់ពីចំនួន CD កើនពី 600 ឡើងទៅ។
- យើងក៏ទទួលបានពត៌មានដែរថា អ្នកដែលមានជំងឺសន្លាក់ដៃជើង និងអ្នកមានបញ្ហាត្រគាកមានភាពធូរស្រាលឡើងច្រើនបន្ទាប់ពីបានប្រើប្រាស់ធញ្ញជាតិនេះ។
- កុមារមានភាពវៃឆ្លាតច្រើននៅសាលារៀននិងចំពោះមនុស្សពេញវ័យមានកំលាំងខ្លាំងក្លា។

- គ្រាប់ធញ្ញជាតិនេះ គឺជាជំនួយដ៏សំខាន់ចំពោះអ្នកមានរោគទឹកនោមផ្អែម ដែលត្រូវតមអាហារ។
- គេបានប្រាប់យើងផងដែរថា សត្វគោដែលបានស៊ីដើមធញ្ញជាតិនេះមានទឹកដោះច្រើន។
- ចំពោះមាន់ ដែលបានស៊ីសំបកធញ្ញជាតិនេះ អាចធ្វើឲ្យចំនួនពងកើនឡើងទ្វេដង ហើយសំបកពងមាន់ក៏រឹងជាងមុនផងដែរ។
- ពេលនេះតំរូវការលើទីផ្សារនៃធញ្ញជាតិនេះមានហើយ។ផ្សារបានទិញគ្រាប់ធញ្ញជាតិនេះពីអ្នកកិនស្រូវផងដែរ។ នៅ Kampala ប្រទេស Uganda ធញ្ញជាតិនេះត្រូវបានគេប្រើវានៅក្នុងអាហារពោត (ម្សៅពោត) ជំនួសសារធាតុ លីស៊ីន ដែលចំរាញ់ចេញពីសណ្តែកសៀង ដែលពីមុននេះត្រូវបានគេនាំចូលពីអាហ្វ្រិកខាងត្បូង។
- គ្រួសារជាច្រើនកំពុងតែទទួលយកការដាំដុះធញ្ញជាតិនេះព្រមទាំងប្រើប្រាស់វាប្រចាំគ្រួសារផងដែរ។

ជំហានផ្សេងៗក្នុងការផ្សព្វផ្សាយនៅអាហ្វ្រិកខាងកើតមានដូចតទៅ

- **ការបញ្ចាំងវីដេអូ:** វីដេអូស្តីពីធញ្ញជាតិថ្មីគ្រាប់របស់ CRWRC ត្រូវបានបញ្ចាំងជូនបុគ្គលិកនៃអង្គការដៃគូឲ្យបានឃើញ តាមរយៈកុំព្យូទ័រក្នុងការិយាល័យ នៅក្នុងតំបន់របស់ពួកគេ។
- **ផ្តល់នូវការជជែកអំពីអាហារូបត្ថម្ភ:** ការជជែកអំពីអាហារូបត្ថម្ភត្រូវបានធ្វើឡើងនៅតាមភូមិ ដែលនៅក្នុងពេលនោះ រឿងរបស់ធញ្ញជាតិថ្មីគ្រាប់នេះក៏ត្រូវបានអ្នកភូមិដទៃទៀតនិយាយប្រាប់។ ការសម្របសម្រួលទស្សនកិច្ចផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៍រវាងភូមិថ្មីៗ និងភូមិ ដែលធ្លាប់មានបទពិសោធន៍ជាមួយ នឹងធញ្ញជាតិនេះជាវិធីសាស្ត្រដ៏ប្រសើរមួយ ហើយបើ

អាចទៅរួចគួរតែអញ្ជើញបុគ្គលិកក្រសួងកសិកម្មទៅជាមួយផង។

- **ត្រូវចងចាំថាគួរតែអញ្ជើញស្ត្រីមកផង:** ការរៀនចំអិនធញ្ញជាតិ ថ្មីគ្រាប់នេះជារឿងសំខាន់
- **ចំណុចបញ្ជាក់ទាំងនេះមាន**
  - ដំបូងគួរតែបញ្ជាក់ពីគុណប្រយោជន៍ ខាងអាហារូបត្ថម្ភជាមុនសិន ដូចជាធ្វើឲ្យកុមារមានភាពរាងរៃឡើងជួយរក្សាតុល្យភាព នៃការតមអាហាររបស់អ្នកមានជំងឺទឹកនោមផ្អែមជាដើម។
  - បន្ទាប់មកទៀតអត្ថប្រយោជន៍ សំរាប់អ្នកផ្ទុកមេរោគអេដស៍ គួរតែបញ្ជាក់ប្រាប់បន្ទាប់ពីបង្ហាញពីគុណប្រយោជន៍ ខាងអាហារូបត្ថម្ភ។ យើងយល់ឃើញថា បើយើងបញ្ជាក់អំពីអត្ថប្រយោជន៍ សំរាប់អ្នកផ្ទុកមេរោគអេដស៍មុននោះ វានឹងធ្វើឲ្យមានឥទ្ធិពលមិនល្អក្នុងការដាំធញ្ញជាតិនេះ។
  - គួរបញ្ជាក់ផងដែរ អំពីការិតនៃការលាយឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ចំពោះការលាយគ្រាប់ធញ្ញជាតិនេះ ជាមួយនឹងធញ្ញជាតិចំបងរបស់គាត់ផ្សេងទៀតដូចជាអង្ករ ឬពោត។
- បង្ហាញពីការដាំធញ្ញជាតិនេះលើដីពីរកន្លែង: មួយសំរាប់យកស្លឹកធ្វើជាអាហារ និងមួយទៀតសំរាប់យកគ្រាប់ធ្វើជាអាហារ។
- ត្រូវប្រាកដថាដីដាំបង្ហាញនោះគួរជ្រើសរើសនៅកន្លែងដែលមានមនុស្សទៅមកច្រើនដូចជានៅមន្ទីរពេទ្យ សាលារៀន រឺ ព្រះវិហារព្រោះជាកន្លែង ដែលមនុស្សងាយនឹងមើលឃើញ និងរៀនសូត្របាន។
- បើដាំដីជិតផ្ទះគួរជ្រើសរើសចំណុចដាំ ចំងាយ១០ម៉ែត្រពីផ្ទះជាដី ដែលមានដីជាតិល្អ ហើយអ្នកផ្ទះងាយនឹងទៅមើល។
- កំណត់ពេលដាំដុះឲ្យបានត្រឹមត្រូវសំរាប់អាហ្វ្រិកខាងកើត ការដាំដុះធញ្ញជាតិនេះធ្វើឡើងបន្ទាប់ពីភ្លៀងចាប់ផ្ដើមធ្លាក់ ព្រោះវាជាតំបន់ដែលរដូវភ្លៀងមានរយៈពេលខ្លី (គឺអាកាសធាតុ ខុសឆ្ងាយពីតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍)។ ការដកឲ្យដើមរធ្មើល និងការដកស្មៅឲ្យបានទៀងទាត់អាចផ្ដល់នូវលទ្ធផលល្អ។

- បង្កើនគ្រាប់ពូជដោយបង្រៀនកសិករឲ្យដាំធញ្ញជាតិដែលរឹងមាំនិងមានសុខភាពល្អជាមុន ហើយធ្វើការសន្សំពូជទុកសំរាប់ការដាំដុះនៅពេលក្រោយទៀត។
- **បរិភោគអាហារ ថ្មីគ្រាប់ ទាំងអស់គ្នា!**

ការតាមដានគឺជាចំនុចសំខាន់!

- នៅអាហ្វ្រិកខាងកើត ក្នុងមួយរដូវដាំដុះគេត្រូវការចុះទៅតាមដានចំនួន ២ដង។ លើកទីមួយធ្វើឡើងនៅសប្តាហ៏ទី៤ នៅរដូវដាំដុះ។ យើងធ្វើការលើកទឹកចិត្តដល់បុគ្គលិកមូលដ្ឋានរបស់អង្គការជាដៃគូរឲ្យចុះទៅមើលផងដែរនៅពេល ដកដើមឲ្យរង្វើល (លើកទី១ និងទី២) ហើយ បន្ទាប់មកទៀតគឺទៅមើលនៅពេលប្រមូលផល។
- ការចុះទៅមើលផ្លាស់ប្តូរបទពិសោធន៏ ពីកសិករទៅកសិករ ពីបុគ្គលិកទៅបុគ្គលិកជាវិធីសាស្រ្តដ៏មានប្រសិទ្ធភាព
- ការដាំបង្ហាញនៅឯមន្ទីរពេទ្យ និងនៅក្នុងសួនក៏ជាវិធីសាស្រ្ត ដ៏មានប្រសិទ្ធភាពដែរ។ ជាលទ្ធផលបុគ្គលិកមន្ទីរពេទ្យ នឹងក្លាយទៅជាអ្នកផ្សព្វផ្សាយដ៏សំខាន់។

(អ្នកកែសំរួល: បន្ថែមពីលើបទពិសោធន៏ដ៏អស្ចារ្យក្នុងការលើកកំពស់ផ្សព្វផ្សាយដំណាំថ្មីគ្រាប់នៅអាហ្វ្រិកខាងកើត TomPost ក៏បានធ្វើការសាកល្បងធម្មតាមួយដោយដាំដុះដំណាំនេះនៅលើដីក្នុងខេត្តឈៀងម៉ៃ ប្រទេសថៃ។ បើសិនជាមានសំនួរទាក់ទងនឹងការផ្សព្វផ្សាយដំណាំនេះសូមទាក់ទងមក Tom *តាមរយ: postt@crcna.org.* លើសពីនេះទៀត *Dr.Chuckree Senthong* កំពុងតែបន្តសាកល្បង ដាំពិសោធន៏ពូជនេះ នៅឯសកលវិទ្យាល័យឈៀងម៉ៃ ហើយអ្នកទាក់ទងទៅគាត់បានតាមរយ: *agicsnth@chiangmai.ac.th)*

បើចង់បានពត៌មានបន្ថែមស្តីអំពីធញ្ញជាតិនេះ អ្នកអានអាចរកមើលនៅក្នុង *EDN Issue 91 (April2006) http://www.echotech.org/mambo/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=13&dir=DESC&order=name&limit=10&limitstart=10.*

ឯកសារយោង

Ray Heinicke, e-mail message to the editor, March 27, 2009.

ការដាំដុះនៅអាស៊ីៈ ដំណាំដែលគេមិនសូវស្គាល់

ដំណាំម៉ាក់ប្រាំង (Marian Plum)

ម៉ាក់ប្រាំងជាដំណាំឈើហូបផ្លែ ដែលពេលទុំវាមានពណ៌លឿង ឬទឹកមាសហាក់ដូចជាបញ្ចាញពន្លឺចែងចាំង ក្នុងស្លឹកឈើ ពណ៌បៃតងរបស់វា។ ផ្លែម៉ាក់ប្រាំងទុំ មានសំបកស្រួយ និងសាច់ពណ៌លឿងទុំ ដ៏មានឱជារសសំរាប់បរិភោគ។ ក្រៅពី បរិភោគជាបផ្អែមហើយម៉ាក់ប្រាំង ក៏ត្រូវបានគេយកទៅកែច្នៃលាយបញ្ចូលជាមួយគ្រឿងផ្សំ និងធ្វើជាដំណាប់ ដូចជាស្វាយដែរ។

ម៉ាក់ប្រាំងមានដើមកំណើតចេញពីឧបទ្វីបម៉ាឡេស៊ី ភាគខាងជើងស៊ូម៉ាត្រា និងកោះជ្វា។ យោងទៅតាមមជ្ឈមណ្ឌលកសិ-រុក្ខកម្មពិភពលោក វាត្រូវបានគេស្គាល់ថា ហ្កាន់ដារីយ៉ា នៅប្រទេសហ្វីលីពីន និងឥណ្ឌូនេស៊ី រីឯរ៉ិមប៊ូនីយ៉ា នៅប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។ ចំណែកក្នុងប្រទេសថៃវិញគេឲ្យឈ្មោះ ថាម៉ាក់ប្រាំង។ ម៉ាក់ប្រាំងជារុក្ខជាតិមួយប្រភេទនៃគ្រួសារ (Anacardiaceae) សណ្ឋាននិងឱជារសដូចទៅនឹងស្វាយ។ ជាទូទៅម៉ាក់ប្រាំងត្រូវបានដាំពីគ្រាប់។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏យើងអាចបង្កើនចំនួនកូនឈើម៉ាក់ប្រាំងទៅតាមអ្វី ដែលយើងចង់បានដោយប្រើវិធីសាក ឬបំបៅដែរ។ រុក្ខជាតិនេះលូតលាស់ល្អនៅកន្លែងដែលមានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់និងដីមានជីជាតិ។ បើដាំដោយកូន (សាកឬបំបៅ) វាផ្តល់ផ្លែ ចាប់ពីអាយុ ៥-៦ឆ្នាំ ប៉ុន្តែបើដាំដោយគ្រាប់អាចផ្តល់ផ្លែចាប់ពីអាយុ ៨-១០ ឆ្នាំ (ICRAF)។ នៅប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី ម៉ាក់ប្រាំងចេញផ្កាចន្លោះខែមិថុនាដល់ខែវិច្ឆិកា ហើយឲ្យផ្លែពីខែមិនា ដល់ខែមិថុនា។ មិនដូចជានៅប្រទេសថៃ ចេញផ្កាខែវិច្ឆិកាដល់ខែធ្នូ ហើយផ្លែពីខែមិនា ដល់ឧសភា វិញ **(អង្គការស្បៀងអាហារនិងកសិកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ)**។ ប្រភេទមួយចំនួនរបស់ម៉ាក់ប្រាំង ត្រូវបានបែកចេញទៅតាមឱជារសផ្អែម និងជូរ។ ផ្លែផ្អែមត្រូវបានគេយកទៅលក់នៅទីផ្សាររីឯប្រភេទខ្លះមានឱជារសមិនសូវផ្អែម។ ប្រភេទម៉ាក់ប្រាំង

ថៃផ្សេងទៀតត្រូវបានគេស្គាល់ថា ម៉ាក់យុង ឬខ្មែរហៅថា ម៉ាក់ព្រាង គឺដូចគ្នាទៅនឹងម៉ាក់ប្រាំង គ្រាន់តែពេលទុំមានឱជារសជូរ។

ម៉ាក់ប្រាំង គេច្រើននិយមដាំសំរាប់បេះយកផ្លែ និងជាដើមឈើយកម្លប់ក្នុងសួនដំណាំ។ ប៉ុន្តែតាមសេចក្តីរាយការណ៍របស់ FAO ថានៅដើមឆ្នាំ ១៩៩០ ការអភិវឌ្ឍន៍ពាណិជ្ជកម្ម នៃដំណាំ ម៉ាក់ប្រាំងត្រូវគេរកឃើញមានជាច្រើនខេត្តក្នុងប្រទេសថៃ ជាមួយកសិផល ជាមធ្យម ៧០០០គីឡូក្រាមក្នុង ១ហិចតា និងត្រូវបានគេលក់នៅតាមតូបផ្សារក្នុងភូមិរហូតដល់ផ្សារទំនើប (Supermarket)។ តាមការឲ្យដឹងថារាជរដ្ឋាភិបាលថៃ ក៏កំពុងផ្សព្វផ្សាយពីការនាំចេញកសិផល ម៉ាក់ប្រាំងផងដែរ។ ម៉ាក់ប្រាំងត្រូវបានគេដាំនិងស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយជាពិសេសនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ត្រូវបានគេចាប់អារម្មណ៍កាន់តែច្រើន។

ឯកសារយោង

ឯកសារពី Agroforestry Tree Database: ការណែនាំពីការជ្រើសរើស និងសេចក្តីបញ្ជាក់ ពីប្រភេទដើមឈើ "Bouea macrophylla." មជ្ឈមណ្ឌលកសិ-រុក្ខកម្មពិភពលោក http://www.worldagroforestrycentre.org/Sea/Products/AFDbases/AF/asp/SpeciesInfo.asp?SpID=18075.

កន្លែងទុកដាក់ឯកសាររបស់អង្គការ FAO "ឈើហូបផ្លែនៃតំបន់ត្រូពិច ដែលមិនបានប្រើប្រាស់ជាប្រយោជន៍ក្នុងប្រទេសថៃ *ភាគ១*, ពូជជាមួយសក្តានុពលសំរាប់វឌ្ឍនកម្មពាណិជ្ជកម្ម, 3. ម៉ាក់ប្រាំង (Bouea macrophylla Griff.)." ការិយាល័យតំបន់សំរាប់អាស៊ី និងអាស៊ីប៉ាស៊ីភិច http://www.fao.org/docrep/004/ab777e/ab777e04.htm.

Morton, Julia F. *Fruits of Warm Climates*. Miami: Published by Julia F. Morton. 1987.

ស្ថានភាពស្បៀងពិភពលោក៖

តើព្យុះដ៏ធំបំផុតនេះបន្តផ្លាស់ទីដើម្បីប្រែក្លាយជាពពកដែលរសាត់ តែប៉ុណ្ណោះឬ?

រៀបរៀងដោយ បណ្ឌិត Jim Goering

បុព្វកថាដោយ Rick Burnette

Jim Goering គឺជាក្រុមប្រឹក្សាមួយរបស់ ECHO និងជាបណ្ឌិតសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម ហើយមានបទពិសោធន៍ការងារនៅឯមហាវិទ្យាល័យកាលីហ្វរញ៉ា ទីក្រុងបេក្លី (the University of California /Berkeley), មហាវិទ្យាល័យហាវឺដ (Harvard University), ធនាគារពិភពលោក (World Bank) ហើយនិងនៅអង្គការស្បៀងអាហារពិភពលោក (World Vision)។ ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការមួយនៃសន្និសិទកសិកម្ម ECHO 2008 លោកបណ្ឌិត Goering បានលើកឡើងអំពីករណីដែលបណ្តាលឲ្យមានការកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័សនូវតំលៃស្បៀងពិភពលោកចន្លោះឆ្នាំ ២០០៦ ដល់ ២០០៨ បើប្រៀបធៀបទៅ ៤ទសវត្សរ៍មុន ក្រោយទាំងការចុះ និងភាពនឹងនៃតំលៃស្បៀង។

កត្តាដែលនាំឲ្យការផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងចុះថយ មកពីតំលៃប្រេងឥន្ទនៈឡើងថ្លៃខ្ពស់ ធញ្ញជាតិ និងរុក្ខជាតិ ដែលដាំយកគ្រាប់ធ្វើប្រេងត្រូវបានកែច្នៃជាជីវឥន្ទនៈវិញ។ អាកាសធាតុពិភពលោកមិនអនុគ្រោះដល់ដំណាំកសិកម្ម ហើយនិងការធ្លាក់ចុះយ៉ាងលឿន ក្នុងការបណ្តាក់ទុនផ្នែកសាធារណៈខាងវិស័យកសិកម្ម ក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។ ដូចគ្នាដែរការរីកចំរើននៃចំនួលក្នុងទីក្រុងនៅប្រទេសឥណ្ឌា និងចិនការបរិភោគសាច់មានការកើនឡើងក្នុងរដ្ឋមួយចំនួន ហើយដោយសារចំនួនប្រជាជនពិភព លោកចេះតែបន្តកើនឡើង ធ្វើឲ្យតម្រូវការស្បៀងក៏ត្រូវបានបង្កើនដែរ។ យោងតាមសម្តី បណ្ឌិត Goering ទោះជាព្យុះដ៏ធំបំផុតនេះ បានរាលដាលពាសពេញពិភពលោកយ៉ាងលឿនដល់ចំនុចកំពូលចំពោះតំលៃធញ្ញជាតិ និងស្បៀងក៏ដោយក៏សេដ្ឋកិច្ចពិភពលោក នៅតែធ្វើឲ្យយ៉ាប់យឺនដដែល ជាលទ្ធផលបានពីការចាប់ផ្តើមធ្លាក់ចុះនូវតំលៃធញ្ញជាតិ និងស្បៀងវិញ

នៅចុងពាក់កណ្តាលឆ្នាំ ២០០៨ដែលជាដើមហេតុនៃភាពរសាត់អណ្តែតតំលៃស្បៀងបច្ចុប្បន្ន។ តើទៅថ្ងៃអានាគតគួរតែធ្វើអ្វី?

ទស្សនវិស័យ

អ្វីជាទស្សនវិស័យសំរាប់តំលៃស្បៀងនៅលើពិភពលោក? នៅពេលអនាគតដ៏ខ្លី (ពីរ ឬបីខែបន្ទាប់) ការធ្វើឲ្យមានលំនឹងខ្លះ ចំពោះតំលៃស្បៀងសកលហាក់ដូចជាត្រឹមត្រូវក្នុងការឆ្លើយតបទៅដល់ការថយចុះនាពេលថ្មីៗនេះតែម្តងនូវតំលៃធញ្ញជាតិ និងថាមពលនៅលើពិភពលោក។ ក្នុងរយះពេលខ្លី (២ឬ៣ឆ្នាំបន្ទាប់ទៀត) តំលៃស្បៀងពិភពលោក ប្រហែលជានៅតែខ្ពស់ដដែលដោយសារមូលហេតុឃ្លាំងធញ្ញជាតិដែលចុះថយនូវបរិមាណស្តុកទុកត្រូវបានគេបំពេញវិញ។ ការកើនឡើងសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងឆាប់រហ័សនៅតែបន្តក្នុងបណ្តាប្រទេសមួយចំនួន ដូចជា ចិន និងឥណ្ឌា ហើយតំលៃសំភារៈសំរាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងកសិដ្ឋានដូចជា ជីនៅមានតំលៃថ្លៃ ប្រហែលជាក្រោយឆ្នាំ ២០១០ ទស្សនវិស័យប្រែក្លាយជាមិនច្បាស់លាស់ច្រើនឡើង។។ ក្នុងកំឡុងពេលនោះកសិករនៅលើពិភពលោកទំនងជាឆ្លើយតបជាមួយនឹងកសិផល ដែលត្រូវបានបង្កើនឡើង ព្រោះតែតំលៃឡើងខ្ពស់របស់ធញ្ញជាតិ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ពួកយើង ទំនងជាយល់ច្បាស់ពីការបន្តកើនឡើងនូវប្រាក់ចំណូល ហើយពេញពិភពលោកមានការប្រែប្រួលដែលទាក់ទងអាហារបរិភោគប្រចាំថ្ងៃ។ តំលៃថាមពល និងសំភារៈប្រើប្រាស់សំរាប់កសិដ្ឋានបន្តឡើងតំលៃខ្ពស់ ហើយកំនើនប្រជាជនស្ថិតនៅនឹង។ ដោយមានតថភាពទាំងនោះតំលៃធញ្ញជាតិ និងស្បៀងពិភពលោកគឺទំនងជានៅមានសារៈសំខាន់ពីលើកំរិតនៃ ២ទសវត្សរ៍កន្លងទៅ។

ប្រហែលជាពិតមែន ប្រសិនបើតំលៃស្បៀងត្រូវបានគេធ្វើឲ្យមានលំនឹងពីកំរិតខ្ពស់នៅឆ្នាំ ២០០៦ ដល់ ២០០៧នោះសង្គមគឺត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់គ្រប់គ្រាន់។ ប្រសិនវាកើតឡើងមែនការឆ្លើយតបដ៏សមរម្យមួយ ពីសហគមន៏អន្តរជាតិនឹងត្រូវបានស្នើសុំឡើង។ ក្នុងកំឡុងពេលនេះនឹងមានតម្រូវការចាំបាច់សំរាប់ការផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងត្រូវបានបង្កើនឡើង ដើម្បីប្រើជាជំនួយមនុស្សធម ក្នុងស្ថានភាពស្បៀងបន្ទាន់ ដូចជា Darfur ហើយនិងប្រទេសដែលជួបភាពរាំងស្ងួតមានរយះពេលយូរ ដូចជា Ethiopia ។ ការទន្ទឹង រង់ចាំនូវតម្រូវការចាំបាច់ ដើម្បីបង្កើននិងផ្តល់ភាពសំខាន់សារជាថ្មី

ចំពោះការវិនិយោគផ្នែកកសិកម្ម ក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ជាមួយនិងចំនុចរួមលើកសិករ ដែលមានដីតិច ហើយលើការស្រាវជ្រាវកសិកម្មក្នុងទិសដៅដើម្បីពង្រឹងបច្ចេកវិជ្ជាកសិកម្ម សំរាប់រយៈពេលយូរអង្វែង។ អង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃអង្គការសហប្រជាជាតិបានធ្វើការប្រមាណថា តំលៃប្រចាំឆ្នាំនៃកម្មវិធីដ៏ទូលំទូលាយមួយ ដែលទាក់ទងនឹងជម្មជាតិនេះគឺប្រហែលជា ៣០ពាន់លានដុល្លារ ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលចំនួនទឹកប្រាក់នេះល្មមនឹងចាត់ចែងបាន ប្រសិនបើមានការគាំទ្រផ្នែកនយោបាយជុំវិញពិភពលោកចំពោះការទំព្រឹងប្រែង។

ចំពោះទស្សនៈរបស់ក្រសួង-ECHO

បានលើកឡើងជាយោបល់សំរាប់ពិចារណាដូចខាងក្រោម:

១. ចក្ខុវិស័យរបស់ ECHO ជំរុញការទំព្រឹងប្រែងរបស់ពួកយើង ដើម្បីនាំមកនូវភាពរុងរឿងទៅកាន់ព្រះជាម្ចាស់ ហើយព្រះនឹងប្រសិទ្ធិពរដល់មនុស្សជាតិដោយប្រើវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិជ្ជាដើម្បីជួយជនក្រីក្រ។

២. គោលដៅរួមត្រូវបានបន្តលើប្រជាជនក្រីក្រជាកសិករដែលគ្មានដីសំរាប់ប្រកបរបរកសិកម្ម ទ្រព្យសេដ្ឋកិច្ចបន្តិចបន្តួចជនជាតិភាគតិច ។ល។

៣. ការសំខាន់ផ្តោតលើសកម្មភាពអភិវឌ្ឍន៍ ចំពោះប្រជាជនក្រីក្រ ដូចជាកសិករតូចតាចក្នុងតំបន់ដែលមានដីស្ទើរតែគ្មានតំលៃសំរាប់ធ្វើកសិកម្ម។

៤. ការស្រាវជ្រាវត្រូវបន្តសំរាប់បច្ចេកវិជ្ជាបង្កើនផលិតផលស្បៀងកំរិតក្នុងស្រុក ហើយផលិតផល ដែលសល់ពីតំរូវការអាចលក់បានជាមួយការប្រើតិចបំផុត នៃសារធាតុសំរាប់ប្រើក្នុងកសិដ្ឋាន ដែលបានទិញពីទីផ្សារ។

៥. ការសំខាន់ផ្តោតលើឱកាសដ៏មានប្រសិទ្ធិភាព ចំពោះតំលៃទៅលើការរីកឡើង នៃកម្មវិធីគំរោងក្នុងតំបន់ ដែលខ្វះខាតស្បៀងដ៏រ៉ាំរ៉ៃ ដូចជានៅទ្វីបអាហ្វ្រិចផ្នែកខាងក្រោមតំបន់សាហារ៉ា

៦. ការស្រាវជ្រាវត្រូវបន្តទាក់ទងទៅ និងកម្មវិធីមួយចំនួន ដោយសហការជាមួយអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការមួយចំនួនទៀតដូចជា World Vision, Gates Foundation, CGIAR ហើយ និង US Peace Corps ។

ជាចុងបញ្ចប់ ហើយនិងយោងទៅសំនួរខាងដើម ថាតើថ្មីៗនេះ ព្យុះដ៏ធំបំផុតនិង ផ្លាស់ប្តូរជាពពកដែលរសាត់តែប៉ុណ្ណោះឬ?

តាមយោបល់មួយចំនួននៃអង្គការអន្តរជាតិដែលអាចដឹងបាននោះហាក់បីដូចជាមានភាពប្រាកដនិយម។ The World Bank ឲ្យលើកឡើងថា "តំលៃដំណាំស្បៀងគឺទំនង ជានៅតែល្អពីឆ្នាំ ២០០៤ ដល់ ២០១៥ បើទោះបីវាមានបរិមាណច្រើនជាងនេះទៀតក៏ដោយ។" The International Food Policy Research Institute មានការកំនត់ចំណាំថា "វិស័យកសិកម្មពិភពលោកបានឈានចូលដំណាក់កាលគ្រោះថ្នាក់ថ្មី, មិនអាចទ្រាំទ្របាន និងដ៏ប៉ិនប្រសព្វ" ចំណែកឯ The Economist Magazine និយាយថា "យុគរបស់តំលៃស្បៀងទាបគឺកន្លងផុតហើយ" ។

សៀវភៅ គេហទំព័រហើយធនធានមួយចំនួនទៀតរបស់ ECHO

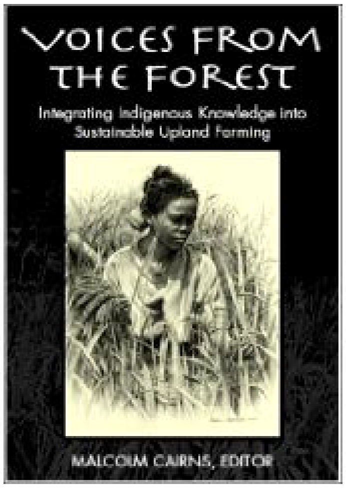

សំឡេងពីតំបន់ព្រៃឈើ៖ ការបញ្ចូលចំណេះដឹងជនជាតិភាគតិចទៅក្នុងការធ្វើកសិកម្មប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៅតំបន់ខ្ពង់រាប

បានកែសំរួលដោយ *Malcolm Cairns. Copyright 2007 by Resources for the future (Washington, DC). 826 pages*
ពិនិត្យឡើងវិញដោយ *Rick Burnette*

ការធ្វើកសិកម្មពនេចរបានក្លាយជាបញ្ហាមួយដ៏ធំ។ ការបណ្តេញចេញ និងសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋ ការធ្វើកសិកម្មបង្វិលគឺជាការយល់ច្រឡំមួយដែលគិតថាវាជារឿងតូចតាច។ ក្នុងការឆ្លើយតបលើការប្រឈមមុខផ្លាស់ប្តូរទាំងនេះ ដោយប្រជាជនរាប់លាននាក់នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក ដែលនៅតែពឹងផ្អែកលើការធ្វើកសិកម្មបង្វិល ឬក៏ការធ្វើកសិកម្មផ្សេងទៀត។ ប្រជាជនរស់នៅតំបន់ព្រៃទាំងនោះបានធ្វើការបកស្រាយថា ការអនុវត្តន៍ទាំងនោះគឺពឹងផ្អែកទៅលើការគ្រប់គ្រង ការធ្វើកសិកម្មសំរាប់ជនជាតិភាគតិច។ ការងារទាំងនេះបានផុសចេញនៅឆ្នាំ ១៩៩៧ នៅក្នុងសិក្ខាសាលាថ្នាក់តំបន់ស្តីអំពី (យុទ្ធសាស្ត្ររបស់ជនជាតិភាគតិច សំរាប់ការធ្វើកសិកម្មពនេចរ នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីខាងត្បូង) ដែលបានរៀបចំឡើង ដោយមជ្ឈមណ្ឌលកសិ-រុក្ខកម្មពិភពលោក (ICRAF) ដែលមានទីតាំងថ្នាក់តំបន់នៅក្នុងទីក្រុង Bogor ប្រទេស ឥណ្ឌូនេស៊ី។

មានការសិក្សាចំនួន ៦៥ ករណីដែលបានមកពីតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក ដែលបានបញ្ចូល ការងារទាំងនេះទៅក្នុងការសិក្សា។ មានចំណងជើងសិក្សាឆ្លុះបញ្ចាំងនូវប្រធានបទខុសគ្នា និងទីកន្លែងជាច្រើនខុសៗគ្នាដូចជា (ការគ្រប់គ្រង *Mimosadiplotricha* var. *inermis* ដែលកើតឡើងដំណាលគ្នាប្រទេសថៃភាគខាងត្បូង) និងការគ្រប់គ្រង ដីទំនេររបស់ជនជាតិភាគតិច នៅកោះយ៉ាប)។ តាម

រយៈអត្ថបទស្រាវជ្រាវសរសេរ ដោយអ្នកស្រាវជ្រាវនៅថ្នាក់តំបន់ និងអន្តរជាតិ ដែលអត្ថបទទាំងនេះមិនបានជំរុញឲ្យមានការអានបានទូលំទូលាយ។ ជាមួយនិងមហិច្ឆតាចង់ឲ្យអ្នកស្រាវជ្រាវជាច្រើន ស្តាប់អ្នកអនុវត្តន៍ការអភិវឌ្ឍន៍ និងកសិករជាច្រើនមានគោលបំណងចង់ឲ្យជនជាតភាគតិចអនុវត្តន៍ និងដកបទពិសោធន៍ឲ្យបានកាន់តែច្រើន និងមានភាពកាន់តែប្រសើរដើម្បីឲ្យមានការយល់ដឹងកាន់តែទូលំទូលាយ។

របៀបវារៈដែលចេញពីជនទាំងនោះ គឺដើម្បីឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរគំនិតអវិជ្ជមាន នៃការធ្វើកសិកម្មពនេចរ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយសៀវភៅនេះបានគ្របដណ្តប់ដល់អ្នកអនុវត្តបច្ចេកទេសកសិកម្ម ដែលមានការយល់ដឹងច្រើន រួមមាន ការដាំដំណាំដោយប្រើដីស្រស់ និងការគ្រប់គ្រង *Imperata* នៅតំបន់វាលស្មៅ។ ដូចដែល Malcolm Cairns បានថ្លែងនៅទំព័រ ខាងមុខដែលនិយាយអំពីការអនុវត្តន៍ដ៏ល្អ ដែលជាគំនិតច្នៃប្រឌិតសាកល្បរបស់កសិករ និងអាចធ្វើឲ្យយើងចង់បាននិងធ្វើការចែករំលែកយ៉ាងទូលំទូលាយ នៅក្នុងសហគមន៍ទៅដល់អ្នក ដែលធ្វើកសិកម្មពនេចរដែលកំពុងស្វែងនូវវិធីសាស្ត្រ ដើម្បីដោះស្រាយការដាំដុះ នៅលើដីដែលមានបញ្ហា និងសេដ្ឋកិច្ចទីផ្សារ។ អ្នកធ្វើកសិកម្មបង្វិល នឹងមិនអាចទទួលផលប្រយោជន៍ តែមួយប៉ុណ្ណោះទេពីការចងក្រង ករណីសិក្សាដ៏ល្អ។ សក្តានុពលមួយទៀតនោះនរណាម្នាក់ ដែលកំពុងធ្វើការជាមួយអ្នកដាំដំណាំ បង្វិលនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក ឬក៏ក្រុមផ្សេងៗទៀត នៅជាមួយកសិករជនជាតិភាគតិច នឹងអាចទទួលផលប្រយោជន៍ពីការបោះពុម្ពឯកសារនេះ។

Voices from the Forest មានលក់នៅ Amazon.com តាម http://www.amazon.com/Voices-Forest-Integrating-Indigenous-Sustainable/dp/1891853910/ref=pd_bbs_sr_2?ie=UTF8&s=books&qid=1237085932&sr=8-2. តំលៃ US$100.00 (ក្របសៀវភៅរឹង) US$42.00 (ក្របសៀវភៅស្តើង), បូកទាំងថ្លៃដឹកជញ្ជូន